

Slovenski dom

Štev. 25

V Ljubljani, petek 31. januarja 1941

Leto VI.

Hitlerjeve napovedi o odločilnem letu 1941

Grožnje Ameriki - Zagotovilo o trdni zvezi z Italijo - Boj Angliji - Spomladi - ojačenje podmorniške in letalske voje

Berlin, 31. jan. o. Kancler Hitler je včeraj ob osmi obletnici prevzema oblasti po narodnem socializmu imel v Sportni palači velik načelno-političen govor. Pred kanclerjem je spregovoril propagandni minister dr. Goebbels, ki je dejal, da je Hitler peljal nemško ljudstvo od zmage do zmage, zaradi česar je nemško ljudstvo trdno sklenjeno okoli njega, čeprav ve, da ga v prihodnjih mesecih čakajo hudi časi.

Zatem je kancler v poldrugournem govoru najprej ugotavljal, da je Nemčija izgubila preteklo svetovno vojno zaradi razcepljenosti in nesposobnega vodstva, a ni bila poražena, čeprav je bil ves svet proti njej. Nemško neednost je odpravil narodni socializem, ki si je postavil za cilj razveljavljanje versailleske mirovne pogodbe. Toda Anglija, ki je ustvarila svoje svetovno cesarstvo samo s krivicami, vojnami, podjarmljenjem drugih narodov ter s političnimi spletkami, je zavrnila vse njegove pobude za mirno ureditev sveta. Njeni vojni hujšaki so tudi po začetku sedanje vojne zavrnili vse Hitlerjeve mirovne ponudbe. Zaradi tega se je Nemčija oborožila tako, kakor ni bila nikdar oborožena še nobena država. Prepričati hoče, da bi jo Angličani uničili in doseči, da bodo oni deležni usode, ki so jo pripravljali Nemeem.

Nemčija si je ustvarila na evropski celini podlago. Ko bo prišlo do odločilnega udara, bodo Angličani poskusili, kaj Nemčija dejansko premore. Nemčija je že od začetka v svojih vojnih načrtih ukrenila vse potrebno tudi glede ameriške pomoči, na katero se Angličani zanašajo. Nemški narod nima nič proti ameriškemu narodu, če se bo pa Amerika mešala v evropsko vojno, se bodo stvari samo hitreje razvijale. Vsaka ameriška ladja, ki bi prišla v spremstvu ali sama v Anglijo, bo potopljena. Kdor misli, da Angliji lahko pomaga, naj ve, da se bo Angliji zgodilo tisto, kar ji pritiče.

Ce nasprotnik misli, da bo Italija odpadla od Nemčije, se moti. Prijateljstvo med Nemčijo in Italijo ni mešetarjenje, kjer bi bilo za medsebojno pomoč treba kaj plačevati, kakor je to pri demokracijah. Prazno je govorjenje, da si hoče Nemčija za letalsko pomoč, ki jo daje Italiji, prisvojiti Sicilijo. Drži samo to, da se bo Nemčija borila proti Angliji, kjer bo nanjo naletela. Sedanja neuspehi Italije ne dokazujejo, da bi zaveznički mogli propasti. Borili se bosta za vsak kilometer. Propaganda ne bo razdvojila Nemčije in Italije.

Morda se Anglija zanaša na Balkan, toda kjer koli se bo pokazala, tam jo bodo Nemci tolkli, ker so dovolj močni za to. Če Angličani upajo, da bodo zapletli še katero državo v ta boj, naj vedo, da je Nemčija vsako možnost pretehtala in ugotovila, da bo zmaga njena.

Ker je Nemčija organizirala svoje življenje, jo navzlic pomanjkanju ne bo mogoče uničiti z lakoto in s stisko v surovinah.

Vem, da se je nemški narod zarotil z menoj in da pojde z mano čez drn in strn. Že živi v nas stari duh in nemški fanatizem, ki je pripravljen prenesti vsak udarec in za vsako ceno doseči cilj. V novo leto gremo z vojno silo, kakršne še nikoli nismo imeli. Na kopnem se je število divizij močno pomnožilo in oprava zboljšala. Nasprotnik bo že videl za koliko. Toda ni potrebno, da bi ljudstvu povedali vse, kaj imamo.

Spomladi se bo začela podmorniška vojna in videlo se bo, da nismo spali. Tudi letalska sila se bo pokazala. Naše sile bodo prinesle odločitev, tako ali tako. Naša vojna izdelava je dosegla že vse, kar imajo drugi šele v načrtu. Prepričan sem,

da bo leto 1941 postalo zgodovinsko leto velikega novega reda v Evropi. To leto bo prineslo temelj za sporazum in spravo med narodi. S tem bo židovstvo moralo doigrati svojo vlogo v Evropi. Naš program je, odpreti svet vsem, uničiti posebne pravice posameznikov, uničiti nasilje nekaterih narodov in oblast nekaj denarnih mogotcev.

Morda se bodo smejali mojim napovedim, toda bodoči meseci bodo dokazali, da imam prav. Preteklo leto je bilo leto velikih uspehov in velikih žrtev.

Žrtev je bila za vsako posamezno družino velika. Svojo žrtev pa je dal tudi ves naš rod in z njim vsak posamezni Nemec, delase so ženske namesto mož in pokazal se je duh nemške skupnosti. Danes molimo za to, da bi se ta duh ohranil tudi v prihodnjem letu.

Prvi ameriški odgovori na Hitlerjeve besede „Amerika bo pošiljala svoje ladje, kamor bo sama hotela...“

Newyork, 31. jan. o. UP. Ves ameriški tisk in radijske postaje danes razpravljajo o včerajšnjem Hitlerjevem govoru, zlasti o tistem delu, ki je veljal Ameriki. »Newyork Times« in »Newyork Herald Tribune« prinašata uvodnike, v katerih prihajata do sklepa, da je namen včerajšnjega Hitlerjevega govora oplašiti Ameriko pred izdatnejšo pomočjo za Anglijo. Hitlerjev opomin o tem, da bo vsaka ameriška ladja, ki bi plula v Anglijo, potopljena, listi zlasti poudarjajo. Odgovarjajo pa, da bo Amerika pošiljala svoje ladje

tja, kamor bo sama hotela in kamor se ji bo zdelo potrebno. Sicer pa pravijo ameriški listi o govoru, da je bil zelo podoben vsem dosedanjim in da je že znane stvari ponavljal z drugimi besedami. Iz napovedi o ojačenju podmorniške in letalske vojne spomladi, sklepajo ameriški listi, da je Nemčija — kdo ve zaradi česa — splošni naskok na Anglijo, o katerem je bilo zadnje čase veliko napovedi, odložila. Listi tudi ugotavljajo, da bodo opomini nemškega voditelja na ameriško javnost učinkovali ravno nasprotno, kakor pa je bilo nameravano.

Avstra'ske čete so zasedle Derno

Važna italijanske posadke se je umaknila - Letalski napad na Suez - Patrolni bo, l po ostalih bojiščih

Nekje v Italiji, 31. jan. o. 237. italijansko uradno vojno poročilo pravi:

Fronta v Cirenajki: Živo topniško delovanje in nastopi patrolnih oddelkov s sodelovanjem letalstva.

Fronta v Vzhodni Afriki: Na severnem bojišču smo zavrnili napade avstralskih oddelkov. Nekaj krajev, do katerega so bili prodrli avstralski oddelki, smo zopet osvojili. Ujeli smo nekaj vojakov in zasegli orožje. Na južni fronti smo padli v treh odsekih in pogladi v beg sovražni-

kove oddelke. Naša letala so hudo obstrlevala sovražnikove čete in postojanke. Britanska letala so preletela nekaj naših letalskih oporišč in povzročila manjšo škodo. Eno lovsko letalo smo zbrili.

Kairo, 31. januarja. Reuter: Glavni stan britanskih čet na Srednjem Vzhodu poroča uradno: Libija: Derna je bila včeraj zjutraj vsa zavzeta, natanko teden dni po padcu Tobruka.

Eritreja: Na odseku pri Agordat in Barentu se zbirajo naše sile brez težav kljub velikim razdaljam in težavnemu ozemlju.

Abesinija: Vzhodno od Meteme močno udeleževanje patrol.

Italijanska Somalija: Na vseh odsekih delavnost na izpostavljenih cestah ob pomoči naših prednjih patrol, ki nadaljujejo s pohodi čez mejo.

London, 31. jan. m. Posebni dopisnik Reutera pri britanskem vrhovnem poveljstvu na Srednjem vzhodu poroča, da so avstralske čete tudi pri Derna, kakor prej pri Bardiji in Tobruku, prve naskočile obrambne postojanke, za njimi pa je navalila ostala britanska vojska. Britansko poveljstvo je bilo prepričano, da se bodo Italijani tu bolj upirali, toda to se ni zgodilo. Med Derno in Benghazijem je več postojank, na katerih bi se po padcu Derne sovražnik mogel upirati, če bi hotel. Ker je na tem področju tudi nekaj važnih utrd, mislijo, da britanske čete ne bodo mogle več tako hitro zapredovati proti Benghaziji, kakor so prodirale prej.

Italijanska garnizija v Derna je štela okoli 10.000 mož, da pa se je večini pred zavzetjem Derna posrečilo umakniti se.

Italijanske civiliste so iz Derna preselili v Barko, preden so do mesta prišli Angličani. Pristanišče v Derna je majhno, toda pomembno zaradi tega, ker je v njegovi bližini več dobrih in močnih studencev, ki bodo važni za nadaljnje preskrbovanje angleške vojske v sedanji ofenzivi.

Uradno poročajo, da je bil včeraj zjutraj letalski napad na področje Sueškega prekopa. Padlo je nekaj bomb, žrtev pa ni bilo. V Kairu in po drugih mestih so imeli tedaj, ko so tod letela sovražna letala, alarm.

Hitlerjev odgovor na spomenico maršala Petaina

Bern, 31. januarja. Stefani: Po poročilih iz Vichyja je francoski veleposlanik de Brinon, ki je sedaj v Parizu, sporočil odgovor vodje Nemčije in državnega kanclerja Hitlerja na poslanico, ki mu jo je 25. decembra poslal maršal Petain. Odgovor je zelo kratek. O njegovi vsebini ni bilo mogoče ničesar izvedeti, ker ga drže v popolni tajnosti.

Politični obiski dr. Kulovca

Belgrad, 31. januarja, m. Minister dr. Franc Kulovec je tudi včeraj obiskal več članov vlade, tako med drugimi tudi podpredsednika ministrskega sveta, dr. Vlada Mačka, ministra za oskrbo in prehrano, dr. Protiča, trgovskega ministra dr. Andresa, ministra brez listnice dr. Konstantinoviča ter kmetijskega ministra dr. Čubriloviča. V večernih urah je imel sestanek še z ministrom za gozdarstvo in rudnike dr. Kulenovičem in ministrom brez listnice dr. Smoljanom.

Potrditev pogodbe o večnem prijateljstvu med Madžarsko in Jugoslavijo

Budimpešta, 31. januarja, m. Danes dopoldne se je sešel zunanje-politični odbor madžarske parlamentarne zbornice in je na njem podal poročilo kot

Vesti 31. januarja

Vzrok za smrt generala Metaxasa je bilo sporočilo angleškega vrhovnega poveljnika na Bližnjem vzhodu, generala Wavela, da Anglija ne more več pošiljati pomoči Grčiji, trdi italijanski tisk.

Z bivšim francoskim podpredsednikom Lavalom je bilo vse dogovorjeno za popolno sodelovanje med Nemčijo in Francijo. Laval je bil nemški človek, toda bil je odstavljen iz nepoznatih razlogov. V tem kaže vlada maršala Petaina voljo za kolebanje v svoji zunanji politiki. To je pomembno dejstvo, ki lahko odločujoče vpliva na nadaljnje razmerje med Nemčijo in Francijo. Tako se glasi pojasnilo, ki so ga o sedanjem razmerju med Nemčijo in Francijo dobili tuji časnikiarji v nemškem zunanem ministertvu.

Odhod italijanskega zunanjega ministra, grofa Ciana, na bojišče, ne pomeni, da bi bil Ciano odstopil, temveč, da je samo začasno odšel na dopust, pravijo v nemških uradnih krogih, kakor poroča agencija Europa Press.

Posebni odposlanec predsednika Roosevelta v Angliji, Hopkins, je bil včeraj sprejet pri angleškem kralju, ki ga je pridržal na kosilu, poroča agencija Reuter.

Ne moremo verjeti, da bi nam demokracijo zagotovila n. pr. zmagah zahodnih držav (Anglije, Amerike in drugih demokracij) v sedanji imperijalistični vojni. Za zmago demokracije je potrebna zmagaj ideje, sodi nekdo, podpisan v »Delavski pravici« kot urednik. Zmaga katerih držav in katere ideje pa bi demokracijo zagotovila, o tem omenjajo modrijani molči.

79% ameriškega prebivalstva nasprotuje vsakim mirovnim pogajanjem z Nemčijo, je ugotovil znani Galupov zavod za raziskavanje javnega mnenja.

Hudo sta bila kaznovana dopisnik »Newyork Timesa« ter poročevalec ameriške radijske družbe Columbia iz Belgrada, ki sta v soboto in nedeljo poslala v Ameriko senzacionalna neresnična poročila o nemirih v Turinu, Veroni in Milanu. Prvemu časnikiarju je prepovedana za teden dni uporaba telefonskega omrežja, drugemu pa za tri tedne uporaba kratkovalovne radijske postaje v Belgradu za poročila v Ameriko, poroča agencija Stefani iz Belgrada.

Južnoafriška vlada je odobrila bivšemu predsedniku Hertzo 2000 funtov šterlingov (pol milijona dinarjev) pokojnine, čeprav je odločno nasprotoval sodelovanju Južnoafriške zveze v sedanji vojni. Zbornica je za navzile temu vladni sklep potrdila, češ da se je Hertzo pri vsej svoji nerazumljivo sovražni politiki do Anglije zavzemal za poštenost in nepodkupljivost v javni upravi, kar mora biti Južnoafriški republiki eno glavnih načel, poroča agencija Reuter.

Učite vojske samo tistega, kar je nujno potrebno znati ob vojni in učite jih tako, kakor da bi Rusija že bila v vojni. To je glavna misel naročil, ki jih je za izobrazbo sovjetskih vojakov dal te dni rdeči vojni minister, maršal Timošenko. Maršal poudarja zlasti pomen pehote v sodobni vojni in pravi, da je pehota odločujoča enota v modernem vojskovanju. Prvi pogoj za vsako uspešno vojsko vzgojo pa je najstrožja disciplina, ki jo je treba uvesti v vse vojaške panoge... Kako nekomunistični in neproletarski nazori ter zahteve, če pomislimo na protivojško, protimilitaristično agitacijo boljševizma izven Rusije — po navodilih iz Rusije!

Ameriško zunanje ministertvo je objavilo besedilo pozdravov, ki sta jih zamenjala predsednik Roosevelt ter novi angleški poslanik Halifax ob nedavnem prvem snidenju v Annapolisu. Roosevelt je tedaj poslaniku dejal, da je Amerika »trdno odločena vedno v večji meri pomagati Angliji in sicer z vsemi vrstami vojnih potrebščin.« poroča agencija Reuter.

Novi grški ministri predsednik je včeraj izjavil časnikiarjem, da je naloga njegove vlade nadaljevati Metaxasovo delo in politiko. Zaradi tega ni treba pričakovati nobene spremembe v politični smeri Grčije, da se srečno konča zgodovinski boj grškega naroda za zagotovitev bodočnosti.

Ameriška vlada je nenadno poklicala v Washington svoja pomorska vojaška zastopnika pri poslatistvih v Berlinu in Londonu, najbrž zaradi tega, da bi se iz prvega vira poučila o dejanskem stanju obeh vojnih mornaric, poroča United Press.

Rajši bi umrl v boju proti Nemčiji, kakor živel pod njeno oblastjo, je govoril včeraj ameriški minister Knox na zboru čikaških trgovcev, katere je navduševal za čim večjo pomoč Angliji.

Ves francoski tisk v Parizu je začel ostro napadati vlado maršala Petaina, češ, da nalašč zadržuje vzpostavitev tesnega sodelovanja z Nemčijo, od katerega je po sodbi tiska v zasedenem delu države, odvisna usoda francoskega naroda. Listi zahtevajo, da je treba vlado v Vichyju docela spremeniti ter narediti konec dosedanjim dvoilnični politiki, sicer se bo podrla vse, kar daje upanja na to, da bo Nemčija Franciji priznala v Evropi mesto, kakor ji gre.

Hitlerjev govor je vzbudil veliko zanimanje po Italiji, zlasti v tistem delu, kjer kancler izraža popolno in trdno zaupanje v italijanski narod, pravijo prve laške razlage včerajšnjega govora.

Sovjetski tisk razpravlja o prepovedi komunističnih listov v Angliji in priznava, da je ta angleški ukrep spriču nevarnih časov umesten in izdan zaradi zagotovitve obrambe. S tem sovjetski tisk uradno priznava, da komunisti v vsaki državi predstavljajo, zlasti v vojnem času, nevarnost za uspešno obrambo.

zastopnik zunanega ministra, ministrski predsednik grof Teleky. Poroča je o splošnem zunanje-političnem položaju, bivanju grofa Csakya v Belgradu in sklenitvi pogodbe o večnem prijateljstvu med Jugoslavijo in Madžarsko. Jugoslovansko-madžarski sporazum o večnem prijateljstvu in pristop Madžarske k trojni zvezi bosta slovesno potrjena v madžarskem parlamentu na seji v torek 4. februarja.

96. dan vojne med Italijo in Grčijo:

O'aćen grški pritisk na osrednjem a.banskem bojišču

Nekje v Italiji, 31. januarja. Stefani: Uradno poročilo št. 237 glavnega stana italijanske oborožene sile se glasi: Grška fronta: Slabo vreme je oviralo operacije. Pri patrolnih obhodih smo ujeli nekaj sovražnikovih vojakov in zasegli nekaj orožja.

Atene, 31. januarja. Reuter: Atenski radio je sredi objavil naslednje uradno poročilo o razvoju bojev v zadnjih 24 urah:

Na nekem odseku so grški oddelki uspešno prešli v napad in pobili sovražne čete ter jim prizadejali hude izgube. Ti boji so grške čete privedli v bližino neke zelo važne italijanske postojanke. Na severnem bojišču je prišlo do zelo živahnega ofenzivnega delo-

vanja. Pri krajevnih napadach so grške čete dosegle ugodne uspehe. Grško topništvo je zlasti pripravljalo ozemlje za nastop pehote. Po ostalih odsekih je grško topništvo prizadevalo velike izgube sovražniku, zlasti pa na tčkah, kjer so se te čete pripravljale na protiofenzivo. Severno od Klisure se grške čete še naprej bojujejo odločno in hrabro ter počasi, toda sigurno odbijajo sovražnika. Ta odsek je zelo gorat in je zato razvoj bojev zelo težak. Ker pa grške čete stalno izvajajo pritisk, dvomijo, da bi se sovražnik lahko še dolgo obdržal na svojih postojankah.

Atene, 31. jan. m. Poročila z bojišč so za Grčijo še vedno ugodna ter pravijo, da so grške čete spet odbile močne italijanske protinapade.

Noč brez letalskih napadov nad Anglijo in Nemčijo

Berlin, 31. jan. DNB. Vrhovno poveljstvo oborožene sile poroča sredi: Med nasilnimi ogledi nad britanskim otočjem je vojaško letalstvo napadlo industrijske naprave na vzhodni obali srednje Anglije in v jugovzhodnem delu države. Daljnosestrelno topništvo kopenske vojske je obstrlevalo vojaške cilje v jugovzhodni Angliji. — Močnejše bombniške enote so v noči od 29. na 30. januar vrgle eksplozivne in zažigalne bombe na vojaško važne cilje v Londonu. Isto noč je nasprotnik vrzel bombe na dva kraja v severozahodnem nemškem primorju. Bombe so priletele izključno samo na naselbine, med drugim na neko delavsko taborišče.

Politična obračunavanja v Romuniji se nadaljujejo

Bukarešta, 31. januarja. DNB: Uradno je bilo sporočeno, da je bilo poleg 106 aretiranih upornikov v Bukarešti in 392 po ostali državi, še prijeti zaradi hujškanja ali vodstva pri uporabi v Bukarešti 2022 oseb, v državi pa 269 oseb, ki so se dejansko udeleževale pri zadnjih uporih. Vojaške oblasti so zaplenile mnogo orožja in streliva, ki so ga našli pri upornikih. Državna policija za javno varnost objavlja, da je bil aretiran tudi profesor Cantacuzene, član legionarskega gibanja, ker so v njegovem stanovanju v Bukarešti našli radijsko oddajno postajo, ki je delala za upornike.

Bukarešta, 31. januarja. DNB. General Antonescu je poslal vodju Nemčije brzojavko. V tej brzojavki je voditelj države med drugim rekel, da ga je pri obnovitvi miru in reda v Romuniji

vodila zavest o obveznostih do Nemčije in njene- ga voditelja. Kancler Hitler je v odgovor poslal tole brzojavko:

Zahvaljujem se vam za brzojavko z dne 26. januarja in za iskreno vdanost osi, ki je izražena v brzojavki. Obenem izražam željo za čim prejšnjo pomirjenje notranjega reda in položaja Romunije ter za srečno bodočnost države.

Nov pomočnik prosvetnega ministra

Belgrad, 31. januarja, m. Za pomočnika prosvetnega ministra je postavljen bivši poslanec Mita Dimitrijevič.

Ljubljanska mestna klavnica je vzoren in moderen obrat

Ljubljana, 31. januarja. Do leta 1881. je imela Ljubljana klavnico samo za goveda. Ta klavnica je bila urejena na kolen nad Ljubljano v bližini bivše prisilne delavnice. Teleta in druge manjše živali pa so klali mesarji po svojih dvoriščih, prašiče pa največ na dvorišču sedanje gostilne »Pri Strajzelcu« na Poljanski cesti. Leta 1881 je občina zgradila novo klavnico na sedanjem prostoru. Njene naprave so bile daleč okoli najbolj vzorne in je n. pr. štiri leta kasneje Monakovo zgradilo svojo klavnico po vzoru ljubljanske. Od takrat velja tudi predpis, da se mora klati vsa živala v klavnici. S tem, da so prepovedali klati živino drugod, je bila omogočena tudi zdravniška kontrola mesa. Stasoma pa so se potrebe tako povečale, da je leta 1927. dozorela misel o novi klavnici, ki naj bi bila zgrajena po novih sodobnih in velikopoteznih načrtih. In ta nova zamisel se je naglo uresničila. Mestna občina je zgradila sedanjo novo klavnico, hladilnico, prostore za led, upravne prostore, trgovske hleve in drugo.

Kakor nam povedo statistični podatki, se promet na naši klavnici naravno razvija in napreduje. Le v zadnjem letu moremo opaziti, da klanje pada, kar je vsekakor pripisati uvedbi brezmesnih dni, ki jih mestna klavnica najbolj občuti.

Zmogljivost klavnice je seveda mnogo večja kakor kažejo številke in sedanji obrat. V naši klavnici bi lahko dnevno zaklali do 200 goved, 400 prašičev in enako število telet in druge drobnice.

Dograditev klavnice je stala 21 milijonov di-

narjev, katere je mestna občina najela pri Mestni hranilnici.

Toda klavnica kljub temu, da njena zmogljivost ni povsem izkoriščena, vsa bremena že pri normalnem obratu krepko zmaguje. Klavnica niso in krije vse režije sama. Največja postavka, ki jo mora mestna klavnica vsako leto kriti, so pač obresti in amortizacijsko posojilo. Mestna občina mora vsako leto plačati Mestni hranilnici za to 1.500.000 dinarjev. Mestna klavnica je važna ustanova tudi še za gospodarstvo vse dežele, predvsem pa je mestna klavnica učinkovita naprava za dobro in zdravo prehrano ljubljane.

Ljubljanska klavnica je s svojimi napravami najmodernejša daleč naokoli v naših deželah. Urejena je tako, da zmora še trikratno kapaciteto današnjega obrata. Samo nekaj števil naj navedemo o pregledu zaklanih živali:

leta 1881: goved 532, prašičev 2800, telet 1035, konj 0, skupaj 5059;
leta 1890: goved 3821, prašičev 6931, telet 6742, konj 0, skupaj 22577;
leta 1920: goved 5124, prašičev 9943, telet 8813, konj 21, skupaj 28210;
leta 1936: goved 9650, prašičev 27431, telet 15768, konj 120, skupaj 55528;
leta 1939: goved 9132, prašičev 28254, telet 18321, konj 131, skupaj 58725.

Do 1. decembra 1940 pa je bilo na klavnici zaklanih 9747 goved, 23.154 prašičev, 12.582 telet, 261 konj, skupaj torej 49.420 glav živine.

Od vseh let, odkar stoji nova klavnica je bilo zaklanih največ živali leta 1939. V letu 1940 je zakol padel zaradi že omenjenih brezmesnih dni.

Ljubljana od včeraj do danes

Prijavite zaloge živil!

Po krušne karte ali nakaznice naj ne hodijo tisti, ki imajo doma zaloge za več mesecev in ki so se preokrbeli v zadostni meri z drugimi žili. Tisti, ki knajo zaloge za več mesecev, naj o vprašalnih polah, ki jih prejmejo pred razdelitvijo krušnih kart, napovedo svoje resnične zaloge moke, testenin in drugih živil, ki so na karti. Oblast bo na vsak način prišla na začetki s preiskavami, saj je že sedaj prijavljenih večje število potrošnikov kakor pa ima Ljubljana vseh prebivalcev. Razumljivo je zaradi tega, da za Ljubljano določena množina moke ne more zadostovati. Tudi tisti, ki so prijavljeni na več straneh, torej tam, kjer stanujejo in tudi tam, kjer so na hrani, so upravičeni dobiti karto samo tam, kjer so na hrani. Ti so upravičeni dobiti karto samo pri svojem najemodajalcu, torej pri gospodini, kjer stanujejo. Vse tiste, ki doma hranijo večje zaloge, pa spet mestno poglavarstvo opominja, da se prikrivanje zalog kaznuje z zaporom do 6 mesecev, poleg zapora pa še z globo do 100.000 dinarjev. Prekrški pri prijavah za krušne karte pa bodo kaznovani z zaporom do 30 dni in povzru še z globo do 10.000 dinarjev. Toda to še ni vse. Tisti namreč, ki se bo večkrat ali z napačnimi imeni javil za krušne karte, bo kaznovan tudi še po kazenskem zakonu zaradi lažljivih navedb in neupravičene uporabe javnih listin. Ljudje naj se torej ne igrajo s prehranjevalnimi uredbami, saj je znano, da se od te ne nekateri založijo z moko in drugimi žili tudi za več let. Sami pa se bodo lahko prepričali, da nevoščljivost in pomanjkanje odkrjeta tudi najbolj skrite zaloge.

Shod gradbenega delavstva

Kakor smo svoječasno poročali, v jeseni leta 1940 mezdna pogajanja za stavbno stroko niso privedla do uspešnega zaključka in se je delavstvo moralo zateči k razsodišču.

Na ta način so bile v oktobru uveljavljene mezde, ki predvidevajo za ne kvalificirane delavce urne mezde od 5 do 5,75 din, za kvalificirane pa od 5,50 do 7,50 din. Ker so cene v tem času znatno narasle, saj že seznam Narodne banke pokazuje več kakor 10% porast, je razumljivo, da gradbeno delavstvo hoče še pred pričetkom nove sezone uveljaviti mezde, ki mu bodo zagotovile možnost življenjskega obstoja.

Zveza združenih delavcev, ki ima kot večinska organizacija med gradbenim delavstvom v njegovem mezdnom gibanju pobudo, je to gibanje otvorila s shodom, ki je bil v sredo, 29. t. m. ob 10 v dvorani Delavske zbornice. Stavbinec so že pred deseto uro napolnili dvorano in z zanimanjem sledili govornikom. Kot prvi je govoril strokovni tajnik ZZZ g. Breznik Albin ter navzočim obrazložil vzroke draginje in način, kako se morajo stavbinec boriti, da že sedaj, ko delo na stavbah še počiva, uveljavijo za novo sezono mezde, ki bodo odgovarjale druginji. Iz njegovih izjavaj se je dalo tudi ugotoviti, da ima gradbeno delavstvo v drugih banovinah znatno višje mezde kakor pri nas in se bo moralo gibanje voditi tudi z vidika izenačenja mezd v dravski banovini z mezdami v ostalih banovinah. Organizacija je ukrenila vse potrebno, da pride gradbeni delavec čimprej do pravične mezde. Predsednik

strokovne zveze gradbenega delavstva ZZZ g. Kralj Fr. je nastopil proti krivicam, ki se gode stavbinem glede na njihovo brezposelnostno skrbstvo.

Kol ko smo lani pojedli in popili

Mestni trošarinski urad je zaključil svoje statistike, iz katerih naj navedemo samo nekatere najvažnejše življenjske potrebe in njih uporabo v letu 1940. Nekaterih življenjskih potrebščin je Ljubljana porabila mnogo več kakor druga leta, nekaterih pa spet precej manj. Vzroki za take padce in povise so različni. Dragaja živila niso več tako dostopna ljudem, in zaradi visoke cene živil je bilo treba malo »zategniti pas«. Treba je pač gledati na vsak dinar in dobro premisliti, kaj kupiš za denar, da bo zalogo čim več.

Uvoz raznih vrst moke je znašal lansko leto 9.574.000 kg (10.112.000 leta 1939). Ker se letni uvoz vsako leto suče okrog 9 milijonov, je razvidno, da si Ljubljanci niso naredili kakšnih večjih »močnih« zalog. Iz statistike je razvidno, da je velik padec v konzumu riža, namreč skoro za polovico. Kot posledica draginje pa je prav gotovo narasla poraba najcenejših živil kakor: krompirja, zelja, repe in drugih okopavin. Lani je bilo v Ljubljani prodanih 6.621.000 (6.970.000) kg teh ljudskih živil. Narasle je uvoz zgodnje sveže zelenjave, okopavin in površnin. Tudi uvoz jedilnega olja je padel. Trpeli smo pomanjkanje. S sladkorjem nismo imeli sitnosti, nekateri so si celo naredili zaloge. Slo ga je 1.810.000 kg (1.642.000). Tudi medu je Ljubljana porabila več kakor druga leta. Mleko se je podražilo, bilo pa je še vedno med najcenejšimi žili. Ljubljanci so ga popili 6.649.000 (6.403.000) litrov. Padec porabe zaznamuje sir, tudi dragih sirov so si Ljubljanci privoščili le malo. Skoro nič se ni spremenil uvoz marmelad, in južnega sadja.

Pri uvozu najvažnejše klavne živine ni opaziti pomembnih sprememb. Številke so se malo spremenile. Divjačine je bilo manj kakor druga leta. Več pa je bilo uvožene prekajane in papirirane divjačine. Ljudje so se s svinjino založili za slabše čase. Velik pa je zakol drobnice. Vzrok za to pa je treba iskati v brezmesnih dneh. Ogromno pa je padla poraba jajc. Slo jih je 10.340.000 (17.738.000). Visoka cena je temu kriva in pa eden izvoz v druge države. Zelo močan padec porabe pa izkazujejo ribe.

Ljubljanska žepa pa je šla vzporedno z druginjo. Zaradi visoke cene vina je poskočila produkcija in poraba piva. Če pogledamo številke o pijačah, pa lahko ugotovimo samo dejstvo, da se stara pesem ponavlja in da pri pomanjkanju ni prikrivanja pijača.

Nesreče

Zena trošarinskega paznika iz Ceste v zeleni log Barlič Barbara je imela doma opravka v kleti. Ko je šla iz kleti, je na stopnicah padla in se strčila nazaj v klet. Pri padcu je dobila precejšnje notranje poškodbe in so jo reševalci prepeljali v bolnišnico. — Železniški zavirac Kokalj Jože je pa imel smolo, ko je »skupaj spravljal« večerni brzovlak. Kokalj je stal na koncu vagona pri tako imenovanih »harmonikah« in čakal vagon, ki je po istem tiru prihajal. Naloga Kokalja je bila, da va-

»Od pohorskih kmetov vam hočem zapet...« Življenje, delo in vrline neutrudnega pohorskega človeka

Marsikateri izmed bralcev »Slovenskega doma« se je že mudil na Pohorju v tem osrčju slovenskega južnega Štajerskega, če ne drugače pa kot izletnik. Saj je Pohorje zaradi velike naravne lepote in blagega podnebja znano po vsej naši državi in daleč v inozemstvo. Ako je pri tej priliki hotel dobro spoznati pohorsko naravo in življenje, mu ni bilo dovolj sprehajati se od koč do koč, ampak je moral zaiti med drvarje in pohorske kmete.

Že po kratkem obisku med njimi je mogoče ugotoviti, da Pohorjem življenje v resnici ni prazen, ampak težki delavnik od zore do mraka. Delo, ki je največ obdelovanje zemlje in »lesovanje«, je vsebina pohorskega življenja v najglobljem smislu. Ko poleti doli pod robom planinskega gozda zazvonijo jutranjico in zažari prvi svet tako ob treh zjutraj, že vstane pohorski kmet in gre pokladat živini in pripravljati orodje. Kadar pa je poleti veliko dela, družina vstane že ob dveh, leže pa ob desetih ali enajstih zvečer. Odmora ne pozna, skoraj za jed ni časa. Ljudem trudnost ni poznana, saj bi potem zemlje ne mogli tako obdelati kakor od njih življenje zahteva. Pohorski človek dela od mladih nog pa do onemoglosti v potu svojega obraza.

Ker se poljskih pridelkov dobi premalo, je Pohorec navezan na »lesovanje«. Podirajo dreve, klestijo, žagajo in vozijo na »podelebe« k potoku na žago ali pa v dolino k lesnemu trgovcu. Zaradi izdolbljih cest — »klancev« pa je spravljanje lesa »v svet« silno težko in združeno čisto z mukami. S prodajo lesa dobivajo denar za obloko, preostali živijo in krije drugih stroškov. Les jim je torej gospodarski živec in gorje, če bi ga zmanjkalo: desetletja bi se pogreznil v največje siromaštvo.

Zaradi tako strašno trdega življenja bi marsikdo pričakoval, da je Pohorec trd, nedostopen in nezaupljiv. Pa ravno nasprotno! Ljudem je v teh krajih ta izredna trdnost prirojena. Že v rani mladosti ga priroda uvaja v resno življenje in zakone hribovskega življenja. Komaj shodi, gre past ovce, s sedmim letom že goni vole v planino na »furač« in s štirinajstim letom že sam vozi plohe. Spotoma se priučil žuljev. Narava torej vsakemu že prav zgodaj udari pečat dela in nikjer ni ljudem pregovor, da »brez dela ni jela« tako svojiski kot pohorskim kmetom in drvarjem. Toda kljub temu skrajno trdemu življenju je pohorski kmet družaben. Če ga nagovoriš, ti med delom razlaga križe in težave in če spozna v tebi njegov položaj in razumevajočega človeka, se ti ves razkrije. Tedaj moreš spoznati njegovo edino z zemljo povezano usodo, ljubezen do nje, ki je brezmejna, ljubezen do doma, živine in vsega, kar je njegovega. In te svoje globoko ukoreninjene ljubezni si ne pusti žaliti. Gorje, če ga osmešiš! Nikdar več ne bo š

gona spne. Imel pa je smolo in je padel na »harmone«, ki sta ga zagrabil za prsni koš. Pri tem je dobil Kokalj hude notranje poškodbe. — Ne vemo, kaj je padlo brivskemu pomočniku Štefaniču Josipu v glavo, da je segel po lizolu. Mu že ni bilo kaj prav. Spil je nekaj lizola in z »Dolenjcem« so ga pripeljali v ljubljansko bolnišnico, kjer pa so mu že rešili življenje.

Tatvine in vlomi

Gostilničarka Jožefina Habjanova, ki ima svoj lokal v Tavčarjevi ulici, je pred dnevi naročila pri neki zagrebški trdnici novo železno blagajno. Sedaj je blagajno dobila. Še v lesenem zaboju je bila, ko je neznan tat izbral priliko in blagajno z zabojem vred izmaknil. Obetal si je denarja, pa se je opeknel. S prazno blagajno pa se ne bo bogve kako opomogel. — Več sreče pa je imel tat, ki je obiskal stanovanje Alojzije Ramorjeve na Žabjeku. Hitro je našel v stanovanju zlato zapestno uro in jo izmaknil. Zapestna ura je bila vredna 6 jurjev in pol. Vsekakor lep »zaslužek« v tako kratkem času. — Nekateri vlomilci pa so si hoteli »napraviti zaloge« živiliških potrebščin, saj to je sedaj moderno, in so vlomili v Kušerjevo trgovino v Dravljah. Iz trgovine so vlomilci odnesli večjo količino specerijskega in manufakturnega blaga. Škoda je precejšnja, saj gre v tisočake. Uvedena je vsestranska preiskava ter je bilo aretiranih že nekaj osumljencev.

Drsalna prireditev na Iliriji. SK Ilirija javlja, da se bo današnja revija na ledu pričela točno ob 19 in bo trajala približno eno uro. Postavljene so zopet tribune tako, da bodo vsi gledalci imeli enako dober razgled in na razpolago so tudi numerirani sedeži. Obiskovalci napravijo dobro, ako se toplo obujejo in vzamejo s seboj odejo, zlasti za sedeže. Da ne bo gneče pri večernih blagajnah in pri vstopu, naj obiskovalci kupi karte čim več v predprodaji na drsah, v trgovini Gorec in pri blagajni kavarne »Evropa«. Predprodaja se zaključuje ob 18. Med 18 in 18.30 se bodo v »Evropi« izdajale znižane vstopnice za aktivne člane klubovih športnih sekcij.

brez strahu in nemirne vesti vračal po tisti poti. Ljudje na pohorskih planinah so iskreni in zaupljivi do ljudi, v katerih vidijo prijatelje svojega težkega stanu.

Pohorec je nadvse ponosen na svoj rod. S spoštovanjem govori o prednikih, polaga pa tudi veliko na sebe ter je osebnostno, radodaren, ljubezniv in veren. V ospredje »sicer ne sili, vendar pa hoče biti povsod upoštevan, kjer mu po njegovem stanu, delu in časti pristaja. Krivico si zapomni pristo povedano do zadnjega diha. Odpustljivosti navadno v njegovi duši sledi velika rezerviranost in nezaupanje. Drugega noče, svojega ne da rad. Zaradi tega na Pohorju ni toliko mejaških sporov, kjer pa se vodi pravde, pa gre tudi do obubožanja. V družbi je človek s Pohorja šaljivec ter si humorja največkrat privošč v gostilni, na gostiji, kolinah, godovanjih in likofih, ko se konča kakšno važnejše delo, n. pr. kopanje v vinogradu, košnja, mlačva i. dr. Domača narodna pesem ga najbolj razvedri. »Če bo povsod drugod lakota, pri nas na Pohorju je ne bo!« se pošali, ko mu povs o »življenjskem režimu« današnjih dni.

Ti ljudje so pobožni ter je vera pri njih še globoko vsidrana; iz nje pa zajemajo tudi mnogo duhovnih moči, da morejo lažje prenašati veliko življenjsko težo.

Pri njih je zelo razvita narodna zavest. Prav na Pohorju so se razen nekih izjem ohranili še mnogi stari običaji, kot pri ženitovanjih, pogrebi, raznih važnejših praznikih in drugih pomembnejših godovih v letu. V tem je posebna garancija, da se bodo tudi bodoči rodovi ohranili takšni kakor so bila vsa pretekla pokolenja: pohorski, pristno slovenski in kot taki trdni v prepričanju, da človek najbolj vredno živi le tedaj, ako hodi vneto po stopinjah svojih očetov.

Sv. Janez na otoku Patmu

je naslov gornji sliki prof. Staneta Kregarja, ki s kiparjem Putrichom razstavlja v galeriji Ober-snel. Razstava je podaljšana do vključno nedelje. Ne pozabite je obiskati!

Začetek gradbenih del po mestih

Ljubljana, 31. januarja.

Čeprav se nam zopet pomuja mrzla zima, vendar lahko sklepamo že po koledarju, če že ne po toplomerju, da je najhujši mraz za nami. Ako pa bi zopet zavladal kakšen »mrzli val«, se pa vsekakor lahko tolažimo, da ne bo več dolgo! Toploti zadnjih dni je dobodra pobrala sneg, tako, da so bližnji griči že brez njega. To novo prihajajočo pomlad že tudi čuti stavbna sezona. Tako so že zopet začeli z nadaljevanjem graditve novega mostu preko Gruberjeve prekopa konec Strelške ulice. Leseno ogrado je bilo v osnovi gotovo že pred zimo. Sedaj delajo model za elegantni mostni lok preko kanala, tako, da že lahko vidijo, kakšen bo novi lok in most sploh. Čim bodo dokončali model bodo lahko začeli z polaganjem železnega skeleta za betonsko ojačitev, tedaj bo pa že dovolj toplo za betoniranje mostu. Istotako so že začeli graditi novo tržnico ob Ljubljanski. Stran ob vodi je že skoraj povsem gotova, ter dela res veličastno vtis, dočim nasprotna stran močno spominja na Stadion, dasi bo res praktično pokrito stebrešče ob slabem vremenu. Začela so se po mestu tudi druga gradbena dela. —nik.

SELDON TRACE:

KORAKI V NOČI

Roman s slikami

»V Brandomovi hiši pa je bila takrat popolna tema. Vsaj za to jaz lahko pričam.«

»Brigadir je te podatke hitro zapisoval v svojo beležnico.«

»Vse orožniške postaje sem že obvestil po telefonu in jih opozoril na avtomobil. Pazijo sedaj že na vse ceste.«

Doktor je hladno, brezizrazno pogledal brigadirjev obraz.

»To pomeni, da po vaši teoriji nekoga sumite!«

Brigadir je prikimal.

»Ne bo me iznenadilo, če bodo tudi drugi prišli do istega sklepa!«

»Potemtakem vam ne more nič skoditi, če mi stvar točneje obrazložite!«

Brigadir se je pomisljal.

»Doktor se je nestrpno namršil.«

»Da, da. Seveda vem vse to. Bilo je že šest mesecev, ko sem prišel sem, v to mesto, da zamenjam tovariša Sireta, ko se je odigrala ta zgodba. Doktor Siret je bil poklican, da pomaga g. Richardu, ki je bolehal od zastrupitve s strihinom, tako sem poleg njega tudi jaz zdravil bolnika. Ali, kako je mogel pobegniti iz Dartmora?«

»Bil je v skupini, ki je bila odrejena za poljsko delo, a ko je nastala nevihta, je pobegnil. To ni nič novega, dragi gospod, novo pa je to, k o je mogel priti preko puščice. Vse tudi kaže, da mu je to povsem uspelo.«

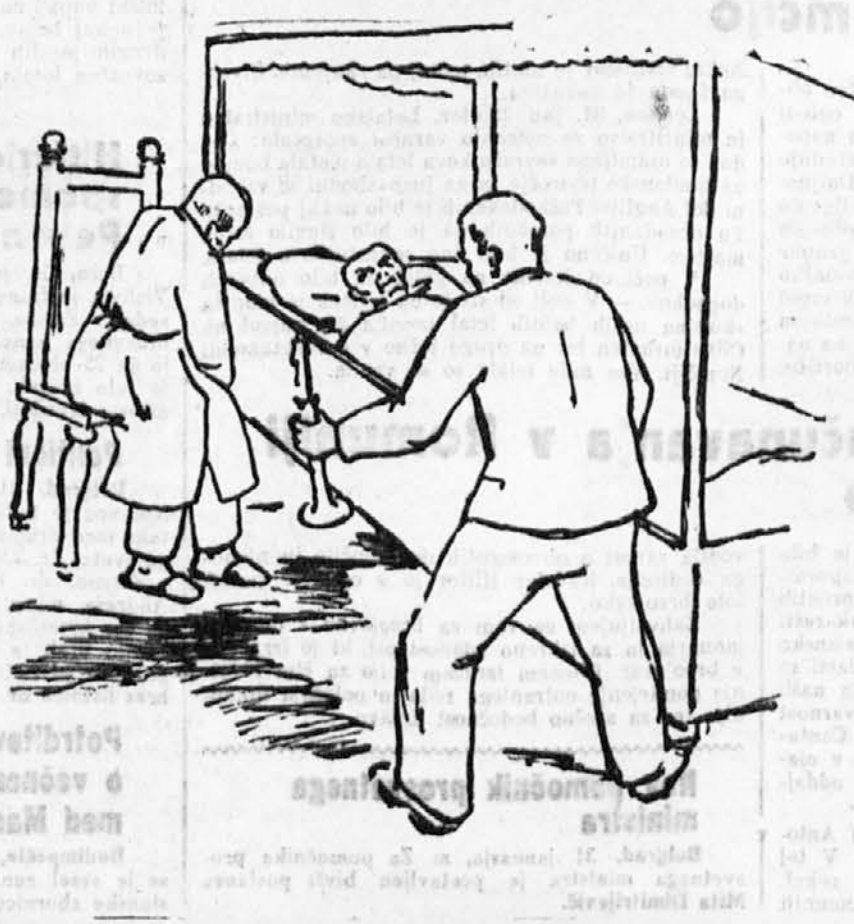
Hadon je z nejevernostjo odkimal.

»Meni se vse tako zdi, da vseno gradite na smeli predpostavki, kakšne koristi bi imel Cashdon od takega umora?«

»Nobene koristi, gospod, in on bo to hitro uvidel,« je zadrženo odgovoril brigadir.

»Ali z druge strani g. Richarda se s tem ravno tako ni nič okoristil, in to je ravno ono, po čemer je hrepenel Cashdon.«

»Z drugimi besedami povedano, da gre tu le za maščevanje.«

»Povsem točno, gospod doktor.«

Ste k pozabili, da je bil Cashdon ves besen in je grozil vsem, ki so pričali proti njemu? Lotil se je celo nesrečnega strazarja, ki ga je prijel. (Brigadir je ob tem opominu zmajal z glavo.) Kolikor sem mogel, sem se trudil, da bi ga umiril, ali on se je boril do kraja. Trdi se, da vsi v tej družini bolujejo za norostjo.«

Okrenil se je k staremu slugi, ki se ni ves čas premaknil z mesta.

»Vi ste rekli, da je bilo več primerov blaznosti v rodbini Richarda?«

Starec je narahlo pokimal.

»Trideset let,« je zašepetal. »Vsi so neumni. Tudi ta je bil on. (Z drhtečo roko je pokazal na posteljo.) Vzdrževal je ljubljeno v sosednji hiši. Ehl Jaz sem bil takrat še mlad. Ali vedel sem, kaj se godi!«

Brigadir Bramley je z žaljivim glasom rekel:

»Ne verjamem, da bi družinska zveza ali nametništvo sodišče to vzelo kot dokaz slabomnosti. Da je bil to slab vzgled za Plath, o tem ni dvoma. Koliko stvari tako odkrivajo, ko služite v imenitnih hišah! Rekli ste, da jo je vzdrževal v sosednji zgradbi? Pa dobro, dobro...«

Stari sluga je zopet pokimal.

»Da, v hiši, kjer sedaj stanuje polkovnik Dalmar. Bilo je to pred tridesetimi leti. Ze takrat je bil slaboumen in tak je tudi ostal. Nor in čudak.«

(Dalje sledi)